

PREDHOVOR

k piatemu, prepracovanému a doplnenému vydaniu

V roku 2000 sa slovenskí fyziológovia rozhodli vydať ucelenú celoštátnu učebnicu lekárskej fyziológie, ktorá by komplexne priniesla študentom poznatky o funkciách a kooperácii činností orgánov a systémov ľudského tela, a možnosti ich vyšetrovania. Všetci autori mali už v tom čase za sebou bohatú pedagogickú prax a významné výsledky vedeckej – experimentálnej a klinicko-fyziologickej práce. Zostavovatelia učebnice sa podarilo dať pre naplnenie tohto cieľa dohromady kolektív autorov zo všetkých lekárskejších fakúlt (Bratislava, Košice, Martin), z Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského a zo Slovenskej akadémie vied (SAV). Do 1. vydania tejto učebnice (2001) sa študenti učili fyziológiu človeka najmä zo slovenského prekladu československej učebnice fyziológie (vedúci autorského kolektívu prof. MUDr. Stanislav Trojan, DrSc., Praha), kde bolo paritné (2:1) zastúpenie českých a slovenských autorov. Študentom Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach pomáhali pri štúdiu skriptá Fyziológia pre poslucháčov medicíny (1982), ktorých autorom bol významný fyziológ, dlhoročný vedúci Katedry fyziológie LF UPJŠ prof. MUDr. Imrich Ivančo.

Vznik samostatného Slovenska i začiatok nového tisícročia inšpirovali slovenských fyziológov spracovať prvú slovenskú celoštátnu učebnicu lekárskej fyziológie pre všetky lekárske fakulty na Slovensku, ale aj pre ďalšie vysokoškolské nelekárske, biomedicínske odbory. Učebnica si našla svoje pevné miesto v portfóliu vysokoškolských učebníc. Poukazuje na to aj pravidelné (4–5-ročné) vydávanie učebnice, ktorej nové vydania sú inovované, prepracované a doplnené.

Čím sa odlišuje 5. vydanie učebnice od predchádzajúceho vydania? Autori jednotlivých kapitol „prešli“ cez svoje texty, schémy a obrázky a konfrontovali ich so súčasnými poznatkami v svetovej literatúre. Niektoré state boli vynechané, iné pridané, alebo upravené. Keďže nebolo možné zabezpečiť potrebnú inováciu kapitoly o fyziológii práce a telesných cvičení (obidvaja autori tejto kapitoly nás bohužiaľ definitívne opustili), bola napísaná kapitola *de novo*. Z praktického hľadiska sme rozdelili učebnicu do dvoch častí. Určité rozšírenie textov, ale aj pomerne veľké a tak dobre čitateľné obrázky zvyšujú počet strán. Učebnica vydaná ako celok v jednej knihe by bola nepraktická na prenášanie, ale aj na manipuláciu pri čítaní. Vydavateľstvo Osveta nám vyšlo v ústrety aj pri naplňaní tejto požiadavky.

Slovenská učebnica lekárskej fyziológie je typická tým, že si zachováva svoju klasickú štruktúru, má pravidelne inovovanú náplň a obsahuje schémy a ilustrácie nápomocné štúdiu. Zároveň sa odlišuje od viacerých zahraničných učebníc dôrazom, ktorý sa kladie na klinickú fyziológiu a aplikáciu poznatkov. Dôkazom toho je osobitná kapitola o chronofyziológii spracovaná našimi poprednými odborníkmi z Prírodovedeckej fakulty UK a kapitoly o zvláštnostiach fyziológie plodov, novorodencov a detí a o fyziológii starnutia. Lekár, či už gynekológ, pôrodník, neonatológ, pediater alebo gerontológ, nemôže predsa poznať a hodnotiť funkcie tela podľa štandardov platných len pre mladých dospelých ľudí. Musí mať prehľad o meniacich sa funkciách ľudského tela v dynamike osobného času.

Tak ako pri predchádzajúcich vydaniach veríme, že táto učebnica pomôže študentom pregraduálneho stupňa štúdia pochopiť do určitej miery mechanizmy funkcií ľudského tela. Je to predpoklad zvládnutia patologickej fyziológie a klinických disciplín. Pre študentov postgraduálneho štúdia, ale aj lekárov v praxi môže byť dobrou doplnkovou príručkou.

Za najväčší prínos učebnice budeme považovať, ak sa študenti po jej preštudovaní zamyslia a užasnú nad „logikou životných funkcií“, nad komplikovanými, ale krásnymi vzájomne poprepájanými vzťahmi medzi jednotlivými funkciami, ktoré umožňujú najväčší a najkrajší zázrak na Zemi – ľudský život.

Kamil Javorka